

Gebiedsgerichte aanpak natuurbrand

Brandweer Fryslân

Schiermonnikoog

Gebiedsgerichte aanpak natuurbrand

Brandweer Fryslân

Schiermonnikoog

Datum: 04-08-2022

Versie: Definitief

Opstellers: Nina Kramer (Brandweer Fryslân)
Lars van Tongeren (Brandweer Fryslân)

Medewerking: Jan Willem Zwart (Natuurmonumenten)
Sebastiaan Beuker (Gemeente Schiermonnikoog)
Ploegleden (Post Schiermonnikoog, Brandweer Fryslân)
Jacques Pommer (Brandweer Fryslân)
Henk Middeljans (Brandweer Fryslân)
Charlotte Lorist (Brandweer Fryslân)
Martijn Brands (Brandweer Fryslân)
Mattijs Boom (Brandweer Fryslân)
Erik Huisman (Brandweer Fryslân)

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Leeswijzer	4
2. Aanpak	5
2.1 Gebiedsgerichte aanpak.....	5
2.2 Methodiek R.I.N.	5
3. Resultaten	7
3.1 Beschrijving natuurgebied	7
3.2 Risico's natuurgebied	7
3.2.1 Score totaal.....	7
3.2.2 Score vaste factoren.....	8
3.2.3 Score aanwezige personen	9
3.2.4 Score preventief en preparatief	10
3.2.5 Correctiefactoren	11
3.2.6 Risico's	11
3.3 Preventieve en preparatieve maatregelen	13
3.4 Overige bijzonderheden	13
4. Maatregelenmatrix.....	14
5. Conclusie.....	15
Bijlage 1. Maatregelenmatrix	17

BRANDWEER

Fryslân

1. Inleiding

Nederland kent een groot aantal natuurgebieden. Vanwege de kleine oppervlakte van ons land wordt van deze natuur intensief gebruik gemaakt. Onder andere door wonen, werken en recreatie. Ook kwetsbare objecten en infrastructuur zijn gelegen binnen deze natuur. Het intensieve gebruik van de natuur in combinatie met de toenemende droogte verhoogt de kans op een natuurbrand. Om het risico op een onbeheersbare natuurbrand te verkleinen is het van belang om gezamenlijk op te trekken. Brandweer Fryslân geeft hier uitvoering aan middels de gebiedsgerichte aanpak.

Het doel van de gebiedsgerichte aanpak is om samen met ketenpartners het natuurbrandrisico in een natuurgebied te verkleinen. Uit de gebiedsgerichte aanpak vloeien meerdere producten, waaronder de Risico Index Natuurbrand (R.I.N) en de maatregelenmatrix, voort. De R.I.N heeft als doel om de risico's van brand in het natuurgebied inzichtelijk te maken, dit vormt de basis voor de gebiedsgerichte aanpak. De maatregelenmatrix bestaat uit een overzicht van acties die betrokken ketenpartners gezamenlijk hebben geïdentificeerd als belang om het risico op natuurbrand verder te verkleinen of om de effecten ervan te beperken. Acties in de maatregelenmatrix kunnen zowel operationele als bestuurlijke aspecten betreffen en kunnen op korte of op lange termijn uitvoerbaar zijn.

Om te komen tot een gebiedsgerichte aanpak worden meerdere stappen doorlopen zoals, het organiseren van een (aftrap)bijeenkomst met de ketenpartners, het houden van een sessie met de lokale brandweerpost en het uitvoeren van een schouw van het natuurgebied.

Het huidige rapport is de uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak van het Waddeneiland Schiermonnikoog.

Natuurbrandrisico:

'De kans dat een eenmaal ontstane natuurbrand zich ontwikkelt tot onbeheersbare proporties'.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de methodiek en proces van het opstellen van de gebiedsgerichte aanpak met als hoofdlijn de R.I.N. In het derde hoofdstuk worden de resultaten getoond van de inventarisatie. Hier wordt een beschrijving van het natuurgebied gegeven, de risico's aan de hand van diverse kaarten weergegeven en een overzicht gegeven van de preventieve en preparatieve maatregelen. Ook worden de kaartvakken met het hoogste risico en de meeste relevantie uitgelicht. Tevens komen de overige bijzonderheden van het natuurgebied aan bod. In hoofdstuk 4 wordt de maatregelenmatrix uitgelicht. In hoofdstuk 5 wordt een algemene conclusie getrokken.

2. Aanpak

2.1 Gebiedsgerichte aanpak

De Gebiedsgerichte aanpak is de methode die Brandweer Fryslân hanteert om gezamenlijk met ketenpartners op te trekken in het kader van natuurbrandbeheersing. Het doel hiervan is om samen de risico's in beeld te brengen en daarop maatregelen te treffen, zodat het risico op een natuurbrand verkleind wordt. Dit traject doorloopt een aantal fases met in principe een doorlooptijd van vier jaren. Hierna wordt het traject opnieuw uitgevoerd.

In de eerste fase wordt door de projectgroep natuurbrandbeheersing van Brandweer Fryslân voorbereidend werk gedaan in de vorm van een actorenanalyse en dossieronderzoek. Daaropvolgend wordt in een aftrapbijeenkomst met de verschillende ketenpartners het natuurgebied opgedeeld in zogeheten compartimenten, dit gebeurt vaak op een kaart van het natuurgebied op basis van bestaande compartimentsgrenzen. Deze kaart wordt meegenomen tijdens de schouw, waaruit de Risico Index Natuurbranden en de maatregelenmatrix worden opgemaakt. Waarnaar deze producten in gezamenlijkheid worden uitgewerkt. Jaarlijks wordt er een bijeenkomst gepland tussen partijen die een aandeel hebben in de maatregelenmatrix, zodat de stand van zaken van het traject bekeken kan worden.

2.2 Methodiek R.I.N.

De Risico Index Natuurbranden heeft als doel om de risico's van brand in een natuurgebied zichtbaar te maken. De kans op het ontstaan van brand in een natuurgebied wordt hierbij buiten beschouwing gelaten. De definitie van natuurbrandrisico in deze methodiek is: *'de kans dat een eenmaal ontstane natuurbrand zich ontwikkelt tot onbeheersbare proporties'*. Brandweer Fryslân stelt voor elk relevant natuurgebied in haar regio, als onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak, een R.I.N. op. De R.I.N. vormt de basis van de gebiedsgerichte aanpak. Tevens is de R.I.N. input voor het Regionaal Risicoprofiel en vormt input voor het regionaal beleid van de Veiligheidsregio Fryslân.

Conform de landelijke methodiek¹ worden de natuurbrandrisico's per natuurgebied in kaart gebracht. Elk natuurgebied wordt opgedeeld in kilometervakken. Per kilometer vak worden er 17 parameters in kaart gebracht, die samen een totaalscore geven voor het vak. De volgende parameters worden per vak geïnventariseerd:

Vaste Factoren
Begroeiing
Hellingspercentage
Kans op uitbreiding
Nabijheid waardevolle / kwetsbare objecten / vitale infrastructuur
Nabijheid gevaarlijke stoffen
Ecologische waarde

Aanwezige personen
Vaste bewoners
Aantal verblijfsrecreanten

¹ Landelijke Risico Index Natuurbranden Handreiking versie 3.0.

BRANDWEER

Fryslân

Aanwezige dagrecreanten

Preventieve en preparatieve maatregelen

Afstand tot primaire waterwinning

Afstand tot secundaire of tertiaire waterwinning

Opkomsttijd 1^e voertuig en/of materieel geschikt voor bestrijding in specifieke natuurgebieden

Opkomsttijd 1^e peloton voertuigen en/of materieel geschikt voor bestrijding in specifieke natuurgebieden

Kans op snelle ontdekking en melding

Aantal ontvluchtingsroutes

Terreinbekendheid brandweer

Kwaliteit / kwantiteit ontsluiting

In het kader van de methodiek bestaat de mogelijkheid om op een aantal parameters een correctie toe te passen, om specifieke situaties zwaarder mee te laten wegen in de R.I.N. Na het inventariseren van bovenstaande parameters en het eventueel toekennen van correctiefactoren ontstaat per kilometer vak een risicoclassificatie in de vorm van een kleur. De volgende risicoclassificatie wordt gehanteerd:

Score	Risico	Kleur kilometer vak
0 – 170	Geen risico	<i>Transparant</i>
170 – 300	Laag risico	<i>Groen</i>
301 – 400	Middelmatig risico	<i>Geel</i>
401 – 500	Hoog risico	<i>Oranje</i>
501 – meer	Zeer hoog risico	<i>Rood</i>

Om de natuurbrandrisico's te inventariseren wordt gebruik gemaakt van een webbased applicatie die in 2018 is ontwikkeld als deelproject van het programma 'Grootschalig Brandweeroptreden – Specialistisch Optreden'. Deze webbased applicatie maakt, afhankelijk van de geleverde data per regio, 12 van de 17 parameters automatisch inzichtelijk. Een handmatige check op de automatische parameters is van belang en wordt ook uitgevoerd.

3. Resultaten

3.1 Beschrijving natuurgebied

Schiermonnikoog is één van de vier Friese Waddeneilanden. Schiermonnikoog telt ongeveer 940 vaste bewoners en bestaat uit een groot stuk natuur inclusief strand. De bewoners zijn woonachtig in het gelijknamige dorp Schiermonnikoog. Dit is het enige dorp op het eiland. Het natuurgebied bestaat voornamelijk uit bos, duin en grasland. De noord- en westkant van het eiland is omsloten door strand. Ten zuidwesten van het dorp, in het grootste duingebied van het eiland, is de Westerplas gelegen.

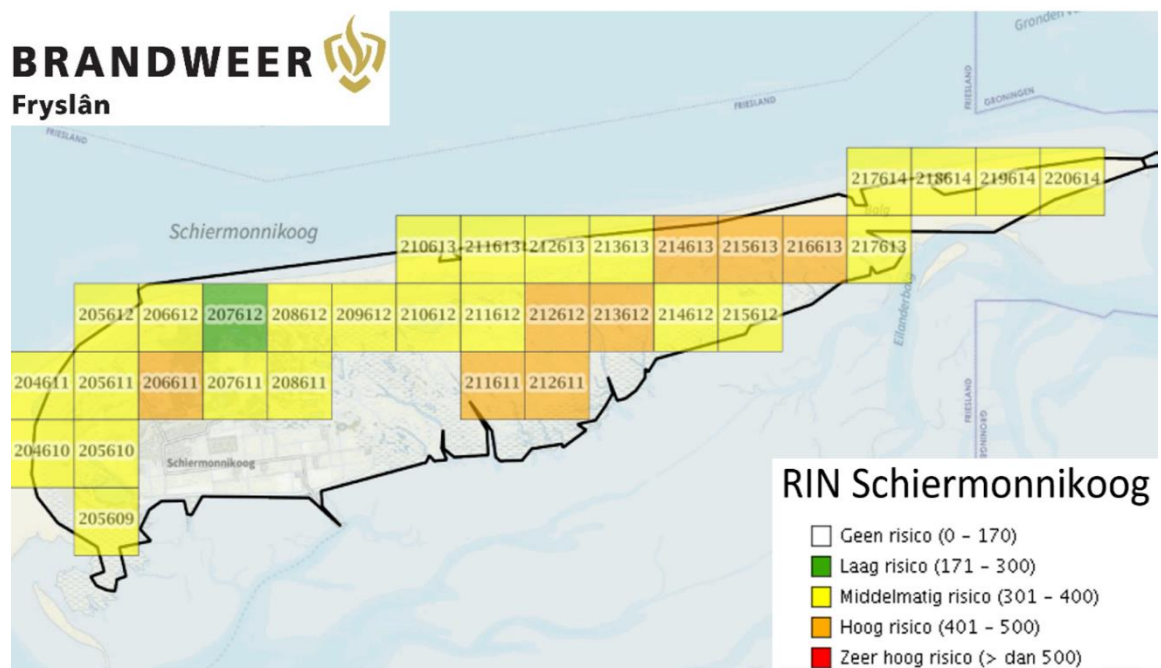
3.2 Risico's natuurgebied

In de onderstaande afbeeldingen zijn de resultaten van het inventariseren van de parameters weergegeven. De totaalscore en de diverse deelkaarten worden weergegeven om een duidelijk beeld te geven van de risico's in het natuurgebied. Van de meest risicovolle kilometervakken is een risicoduiding gemaakt.

3.2.1 Score totaal

In de onderstaande afbeelding is de totaalscore van het natuurgebied weergegeven. De totaalscore is gebaseerd op alle 17 parameters.

In de totaalscore van het gehele natuurgebied is te zien dat de meeste kilometervakken een middelmatig risico scoren. Eén vak scoort een laag risico. De hoog risicovakken (oranje) zijn, op één na, allen gelegen ten oosten van de polder en halverwege het natuurgebied. Het enkele hoog risicovak is gelegen ten noorden van het dorp Schiermonnikoog. In de volgende sub paragrafen zijn de deelkaarten opgenomen waar per categorie inzichtelijk is gemaakt wat de score hiervan is en wat daarop van invloed is geweest.

Figuur 1. Totaalscore R.I.N. Schiermonnikoog

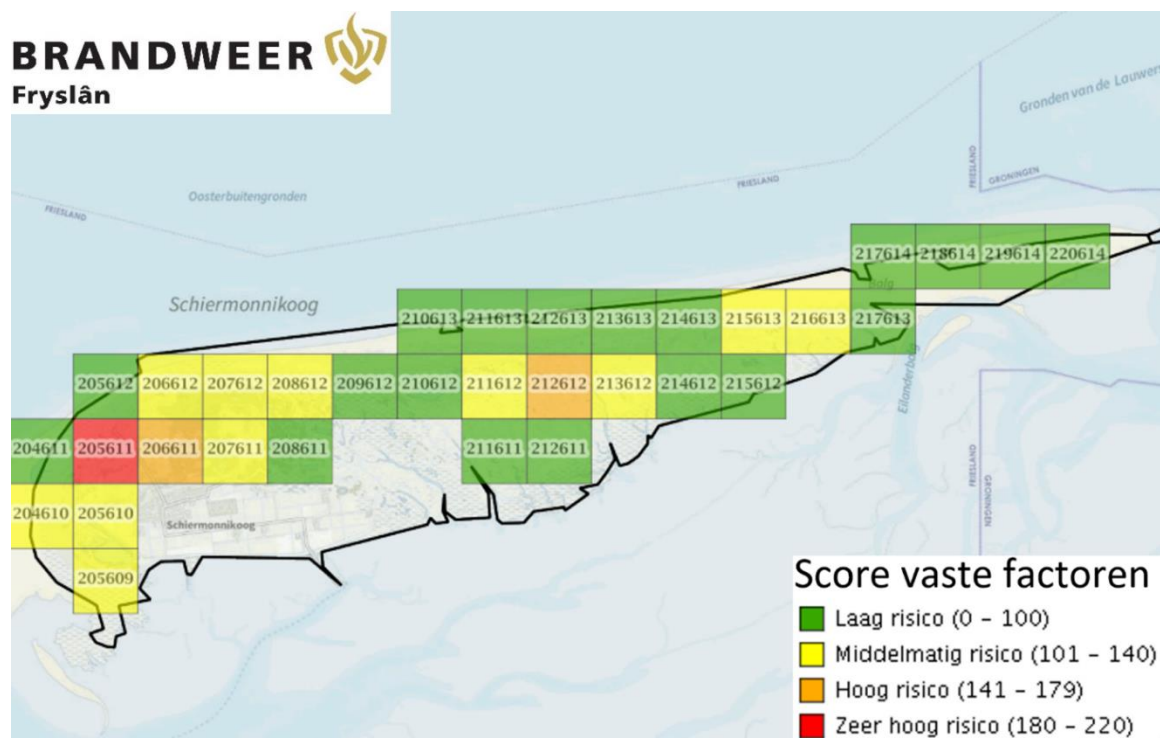
BRANDWEER

Fryslân

3.2.2 Score vaste factoren

In de onderstaande afbeelding is de score van de vaste factoren in het natuurgebied weergegeven.

Vaste Factoren
Begroeiing
Hellingspercentage
Kans op uitbreiding
Nabijheid waardevolle/ kwetsbare objecten/ vitale infrastructuur
Nabijheid gevaarlijke stoffen
Ecologische waarde

Figuur 2. Score vaste factoren

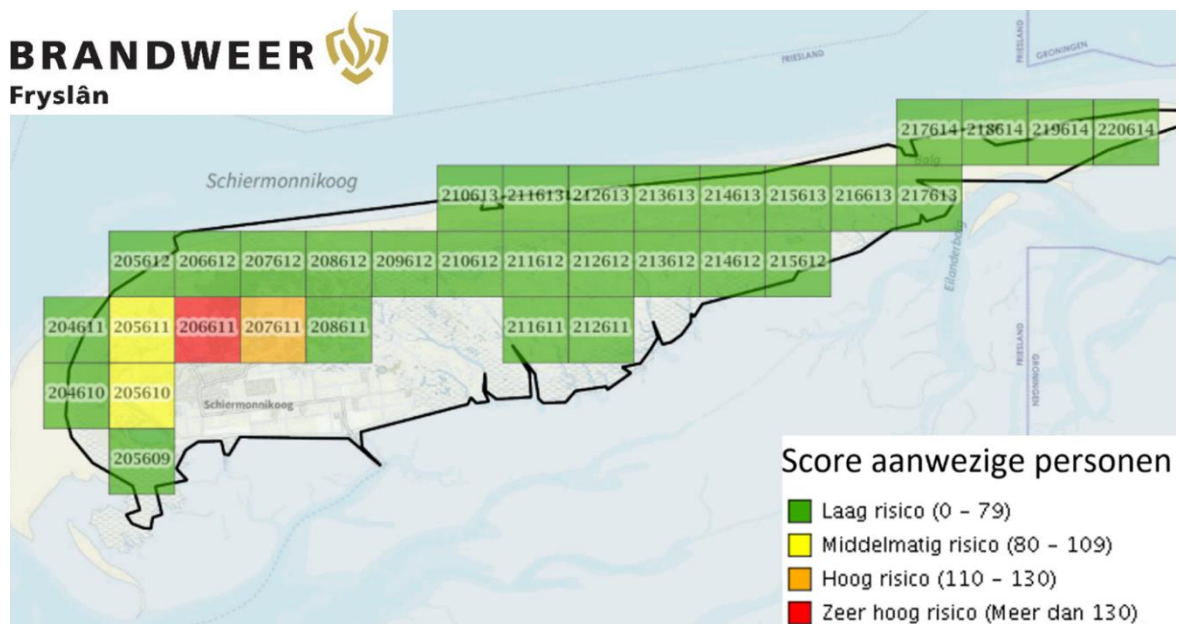
Op de deelkaart 'score vaste factoren' valt te zien dat over het hele natuurgebied wisselende risicoscores te zien zijn. De risicoscore is een combinatie van de parameters uit bovenstaande tabel. De kilometervakken rondom de Westerplas, rondom en ten westen van het Bunkermuseum, de Kobbeduinen en ten westen van Kaap Willemsduin hebben een middelmatige score en twee zelfs de score hoog. Voor deze gebieden geldt een hogere ecologische waarde onder andere vanwege de kwelder in het Rif, de aanwezigheid van Lepelaars rondom de Westerplas en de Hertenbosvallei. Ook is in deze gebieden meer (zeer) brandbare vegetatie aanwezig.

Het kilometervak ten noordwesten van het dorp, waar ook de vuurtoren is gelegen, scoort een zeer hoog risico. De parameters die van invloed zijn op deze score is de aanwezigheid van 45% zeer brandbare vegetatie, een hoge ecologische waarde en kwetsbare objecten in de nabijheid. Het verschil met het aangrenzende kilometervak ten noorden van het dorp, waar een hoog risico (oranje) geldt is het gegeven dat in het oranje gekleurde kilometervak minder (zeer) brandbare vegetatie aanwezig is.

3.2.3 Score aanwezige personen

In de onderstaande afbeelding is de score van de aanwezige personen in het natuurgebied weergegeven.

Aanwezige personen
Vaste bewoners
Aantal verblijfsrecreanten
Aanwezige dagrecreanten

Figuur 3. Score aanwezige personen

Op de deelkaart 'score aanwezige personen' is te zien dat rondom het dorp een middelmatig risico, hoog en zeer hoog risico is. Dit heeft te maken met de samenkomst van bewoners, verblijfsrecreanten en dagrecreanten die zich met name rondom het dorp bevinden. Enkel in de gekleurde kilometervakken zijn de vaste bewoners van Schiermonnikoog woonachtig. Het gehele eiland is toegankelijk voor publiek. Het kilometervak ten noorden van het dorp vormt een zeer hoog risico, onder andere omdat hier de camping Seedune gevestigd is. Deze camping heeft ca. 350 standplaatsen en ligt op de rand van het natuurgebied. Daarnaast vallen binnen deze kilometervakken verschillende recreatieparken, appartementen, een hotel en voorzieningen voor dagrecreatie. De optelsom van bewoners, verblijfsrecreanten en dagrecreanten resulteren in de risicoscores zoals afgebeeld op de kaart.

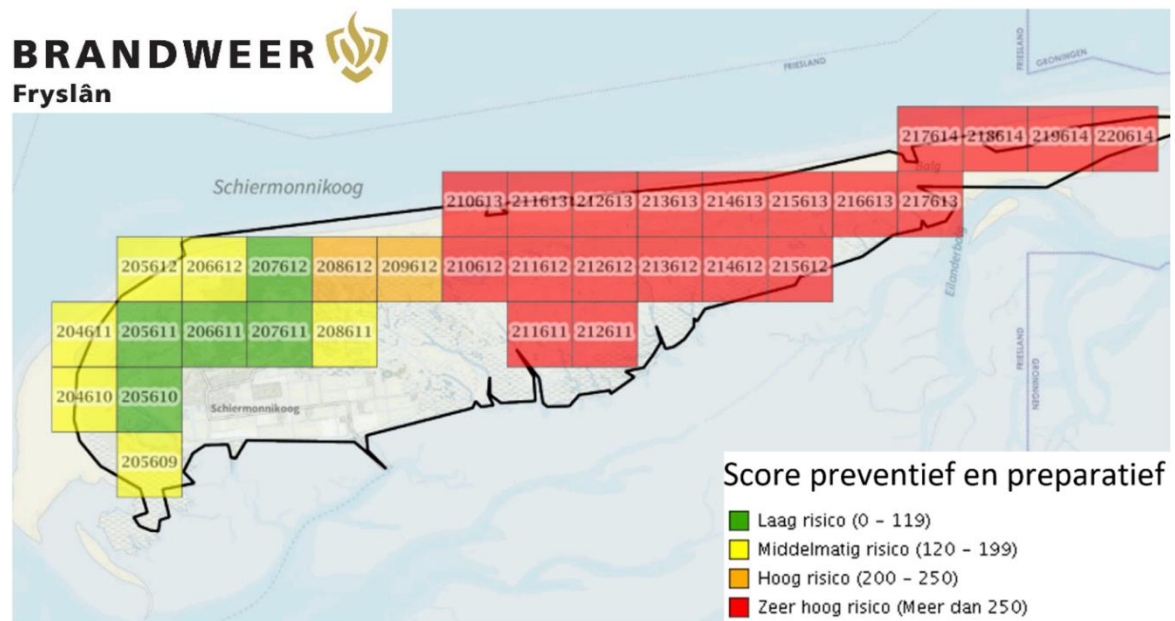
BRANDWEER

Fryslân

3.2.4 Score preventief en preparatief

In de onderstaande afbeelding is de score van de preventieve en preparatieve maatregelen in het natuurgebied weergegeven.

Preventieve en preparatieve maatregelen
Afstand tot primaire waterwinning
Afstand tot secundaire of tertiaire waterwinning
Opkomsttijd 1 ^e voertuig en/of materieel geschikt voor bestrijding in specifieke natuurgebieden
Opkomsttijd 1 ^e peloton voertuigen en/of materieel geschikt voor bestrijding in specifieke natuurgebieden
Kans op snelle ontdekking en melding
Aantal ontvluchtingsroutes
Terreinbekendheid brandweer
Kwaliteit/ kwantiteit ontsluiting

Figuur 4. Score preventief en preparatief

Op de deelkaart 'score preventief en preparatief' is te zien dat er rondom en ten noordoosten van het dorp een laag risico geldt. Aan de westkant van het eiland, rondom de stranden is een middelmatig risico. Vanaf het dorp richting het oosten van het eiland verhoogt het risico. Vanaf de Kobbeduinen tot het meest oostelijke punt van het eiland geldt zelfs een zeer hoog risico. De parameter opkomsttijd, kwaliteit ontsluiting en de snelle ontdekking spelen vooral een rol in het verschil tussen de risico's. Hoe oostelijker op het eiland hoe slechter deze parameters scoren. De parameter opkomsttijd peloton scoort over het hele eiland hoog, aangezien er één brandweerploeg op het eiland is gevestigd. Om te komen tot een peloton dienen er voertuigen van de vaste wal te komen, dit neemt veel tijd in beslag.

BRANDWEER

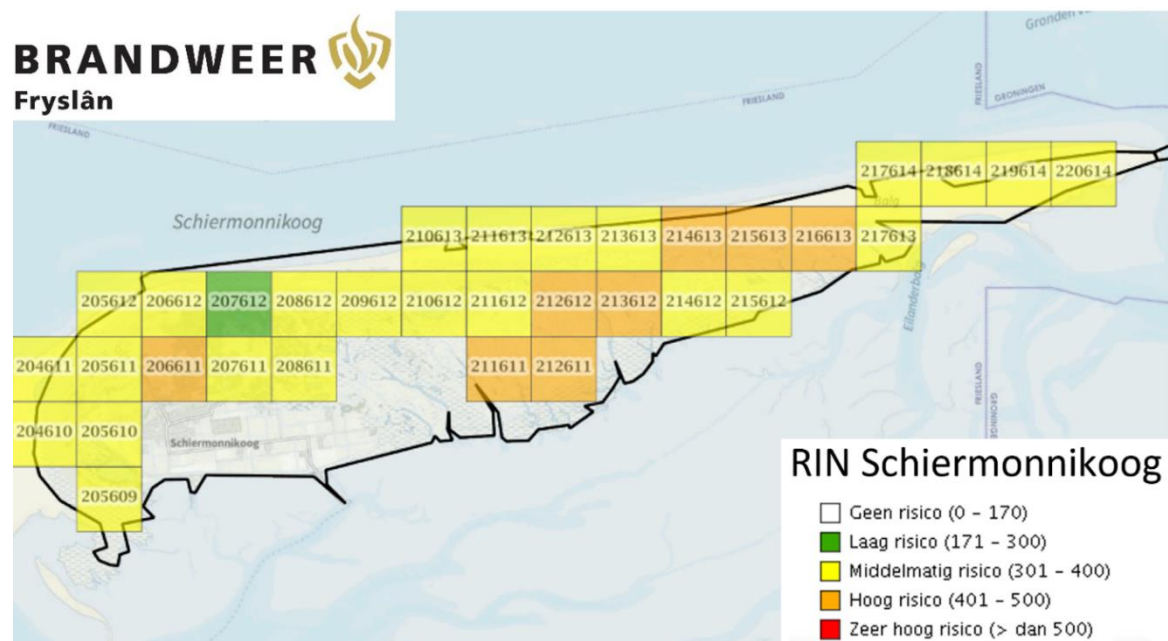
Fryslân

3.2.5 Correctiefactoren

In het kader van de methodiek bestaat de mogelijkheid om op een aantal parameters een correctie toe te passen, om specifieke situaties zwaarder mee te laten wegen in de R.I.N. Voor de R.I.N. van Schiermonnikoog is op geen enkel kilometer vak een correctiefactor toegepast.

3.2.6 Risico's

Van de meest risicovolle kilometer vakken is hieronder een risicoduiding gemaakt.

Figuur 5. Totaalscore R.I.N Schiermonnikoog

Vak	Kleur totaalscore	Risico
206611		Hoog
<p>Beschrijving:</p> <p>Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. Het kilometer vak bestaat voor 40% uit zeer brandbare- en voor 15% uit niet brandbare vegetatie. De kans op uitbreiding van een brand naar omliggende kilometer vakken is groot. Binnen het kilometer vak geldt een grote ecologische waarde en zijn er waardevolle objecten en gevaarlijke stoffen aanwezig. Binnen dit kilometer vak zijn, ten opzichte van de andere vakken, de meeste personen aanwezig. Dit heeft te maken met de aanwezigheid van camping Seedune. Hierdoor scoort dit vak een zeer hoog risico op de categorie 'aanwezige personen'. Op de parameters binnen de categorie 'preventief en preparatief' scoort het vak een laag risico. Deze score komt mede tot stand door een lage opkomsttijd, een goede ontsluiting van de wegen en de beschikbaarheid van bluswater binnen 1 kilometer. Al deze factoren samen maken een hoog natuurbrandrisico.</p> <p>Te verbeteren parameters:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vegetatie (naaldbomen) aan het Jacobspad en het Scheepstrapad (camping Seedune) otoppen en gefaseerd vervuilen voor loofbomen - Waterwinpunt Berkenplas opnemen op de repressieve kaart - Pijpenstrootjes aan het Kapenglop verwijderen 		

BRANDWEER

Fryslân

Vak	Kleur totaalscore	Risico
211611		Hoog
212612		
212611		
213612		
214613		
215613		
216613		

Beschrijving:

Deze kilometervakken scoren een hoog natuurbrandrisico.

De kilometervakken bestaan voor ca. 40% uit zeer brandbare- en voor ca. 25% uit niet brandbare vegetatie. De kans op uitbreiding van een brand naar omliggende kilometervakken is groot. Binnen de kilometervakken geldt een middelmatige ecologische waarde. Er zijn geen waardevolle objecten en gevaarlijke stoffen aanwezig. Binnen deze kilometervakken zijn geen bewoners en verblijfsrecreanten aanwezig, wel is het gebied open voor dagrecreanten. Hierdoor scoren de vakken een laag risico op de categorie 'aanwezige personen'. Op de parameters binnen de categorie 'preventief en preparatief' scoort het vak een zeer hoog risico. Deze score komt mede tot stand door een hoge opkomsttijd, een slechte ontsluiting van de wegen en het ontbreken van bluswater binnen 2 kilometer. Vooral de ontsluiting is een probleem. De lokale brandweerploeg heeft aangegeven het gebied niet te kunnen bereiken. Al deze factoren samen maken een hoog natuurbrandrisico.

Te verbeteren parameters:

In overleg met de betrokken partijen is aangegeven dat gezien het feit dat er weinig tot geen personen in dit gebied aanwezig zijn de impact van een natuurbrand laag is en zodoende niet ingezet hoeft te worden op verbetering van bovengenoemde parameters. Wel is van belang dat, bij een oosterwind, een eventuele natuurbrand geblust kan worden voordat deze richting het dorp gaat. Hiervoor is in de maatregelmatrix opgenomen om het waterwinpunt aan de Heereweg/Dijkpad op de repressieve kaart op te nemen zodat deze voor de lokale brandweerploeg inzichtelijk is. Andere maatregelen zijn reeds benoemd bij de uitwerking van vak 206611.

Vak	Kleur totaalscore	Risico
205611		Middelmatig
205610		

Beschrijving:

Deze kilometervakken scoren een middelmatig natuurbrandrisico.

De kilometervakken bestaan voor 60- en 30% uit zeer brandbare- en voor 15- en 45% uit niet brandbare vegetatie. De kans op uitbreiding van een brand naar omliggende kilometervakken is groot. Binnen de kilometervakken geldt een grote ecologische waarde. Er zijn binnen 1 kilometer waardevolle objecten aanwezig en binnen 1 tot 2 kilometer gevaarlijke stoffen. Binnen deze kilometervakken zijn bewoners (1-100), verblijfsrecreanten (200-1000) en dagrecreanten (>500) aanwezig. Hierdoor scoren de vakken een middelmatig risico op de categorie 'aanwezige personen'. Op de parameters binnen de categorie 'preventief en preparatief' scoort het vak een laag risico. Deze score komt mede tot stand door een redelijk lage opkomsttijd, een goede ontsluiting van de wegen en de beschikbaarheid van bluswater binnen 1 kilometer. De factoren samen maken een middelmatig natuurbrandrisico. De combinatie van veel (zeer) brandbare vegetatie, de grote ecologische waarde en de aanwezigheid van veel personen maken dat het kilometervak een gele en geen groene kleur scoort.

BRANDWEER

Fryslân

Te verbeteren parameters:

- Bereikbaarheid Torenbinnenpad/Karrepad verbeteren door verplaatsing van paaltjes
- Waterwinpunt (geboorde putten) controleren en bruikbaar maken
- Vegetatie (dennenbomen en brandlast op de grond) nabij het Vitens pompstation verwijderen

3.3 Preventieve en preparatieve maatregelen

Hulpverleningskaarten

Voor de brandweer van Schiermonnikoog zijn hulpverleningskaarten beschikbaar. Deze zijn beschikbaar in het operationele informatiesysteem van de brandweervoertuigen. Deze kaarten zijn niet ontwikkeld voor het onderwerp natuurbrand, maar worden gebruikt door verschillende hulpdiensten om te kunnen bepalen in welk gebied (kilometervak) een incident zich afspeelt. Zodoende kunnen ze voor meerdere doeleinden worden gebruikt.

3.4 Overige bijzonderheden

Opkomsttijden peloton

De parameter 'opkomsttijden peloton' scoort op het gehele eiland het hoogst. Dit komt doordat er twee tankautospuiten beschikbaar zijn op het eiland en de overige eenheden met de veerboot overgezet moet worden. Het duurt minstens anderhalf uur om een peloton aan brandweervoertuigen op het eiland te krijgen.

Repressieve slagkracht

Het feit dat er één brandweereenheid op het eiland aanwezig is, betekend dat er een andere manier van natuurbrandbestrijding benodigd is. Een snelle knockdown is van belang om erger te voorkomen. Post Schiermonnikoog beschikt over twee repressieve brandweervoertuigen. Een tankautospuit, deze is geschikt om over het strand te kunnen verplaatsen en een natuurbrandbestrijdingsvoertuig. Dit voertuig kan zich over meer smalle paden zoals fietspaden verplaatsen. Om een snelle knockdown uit te kunnen voeren beschikt post Schiermonnikoog tevens over interventiemiddelen in de vorm van rugtassen met o.a. slangen, een straalpijp en verdeelstukken om zodoende snel water in het natuurgebied te kunnen krijgen. Naast de vrijwillige brandweer wordt er op Schiermonnikoog ondersteuning geboden door het ondersteuningspeloton (OSP). Het ondersteuningspeloton is een groep eilandbewoners die vanuit de meldkamer gealarmeerd kunnen worden om bijstand te verlenen aan de brandweer. Bij het OSP zijn onder andere boeren aangesloten die met giertanks water kunnen brengen naar plaatsen waar geen waterwinning beschikbaar is.

Blussing van een grote natuurbrand zal tevens gebeuren in samenwerking met een blushelikopter van Defensie en er kan hulp worden ingeroepen van de handcrew vanuit Brandweer Nederland. De hoofdtaak van de handcrew is het weghalen van brandstof. Een handcrew komt op plaatsen waar blusvoertuigen niet kunnen komen. In de avond- en nachtperiode, als de wind is gaan liggen, sporen ze ondergrondse brandjes, ook wel hotspots, op en maken die uit. Het team kan ook verdedigend ingezet worden door handmatig stoplijnen te maken om de natuurbrand af te remmen.

4. Maatregelenmatrix

Het doel van de gebiedsgerichte aanpak is om samen met de betrokken ketenpartners te komen tot een maatregelenmatrix. De maatregelenmatrix bestaat uit een overzicht van acties die betrokken ketenpartners gezamenlijk hebben geïdentificeerd als belang om het risico op natuurbrand verder te verkleinen of om de effecten ervan te beperken. Acties in de maatregelenmatrix kunnen zowel operationele als bestuurlijke aspecten betreffen en kunnen op korte of op lange termijn uitvoerbaar zijn.

Onderstaande afbeelding is een uitsnede van de maatregelenmatrix. De volledige matrix is in bijlage 1 toegevoegd.

Maatregelenmatrix Gebiedsgerichte aanpak Schiermonnikoog							
Waterschap	Waterschap	Waterschap	Waterschap	Waterschap	Waterschap	Waterschap	Waterschap
1	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland
2	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland
3	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland
4	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland
5	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland	Wierland

Figuur 6. Uitsnede Maatregelenmatrix Schiermonnikoog

Tijdens de bijeenkomst van de projectgroep natuurbrand en de lokale brandweerploeg is het eiland in kaart gebracht. Hierbij is het eiland opgedeeld in compartimenten. De grenzen van de compartimenten vormen zogenoemde 'stoplijnen'. Tijdens de repressie wordt ingezet op het 'opvangen' van de brand op deze stoplijnen. In de praktijk betekent dit dat de lokale brandweertieners hierdoor inzichtelijk heeft op welke plekken zij brandbestrijdingsmaatregelen zullen moeten inzetten. Het is van belang dat de compartimentsgrenzen goed bereikbaar zijn, want het kost tijd en organisatievermogen om een stoplijn aan te leggen.

In de maatregelenmatrix is per compartiment aangegeven welke maatregelen in dat compartiment genomen moeten worden om de compartimentsgrenzen in te zetten als stoplijn. De maatregelen kunnen bestaan uit bestuurlijke maatregelen zoals het versturen van brieven aan de eilandbewoners over het vergroten van de brandveiligheid (coniferen vervullen voor loof) of operationele maatregelen zoals het realiseren van waterwinpunten. In de maatregelenmatrix is daarnaast opgenomen binnen welk R.I.N. kilometervak de maatregel valt, welk risico er voor dit kilometervak aanwezig is, wie de actiehouders van de maatregel is en binnen welk termijn de maatregel ten uitvoer moet worden gebracht. In de bijlage van de rapportage is de maatregelenmatrix van Schiermonnikoog bijgevoegd.

5. Conclusie

Schiermonnikoog is een eiland met één dorp en een groot stuk natuur inclusief strand. Het natuurgebied bestaat voornamelijk uit bos, duin en grasland. De hele noord- en westkant van het eiland is strand. Ten zuidwesten van het dorp is de Westerplas en het Rif gelegen. De gehele oostkant van het eiland bestaat uit natuur. Hier is ook het nationaal park, Kobbeduinen en Kaap Willemsduin gelegen.

De score vanuit de Risico Index Natuurbranden voor de categorie 'vaste factoren' laat een wisselend beeld zien. De zwaartepunten liggen met name in de kilometervakken rondom het dorp, de Westerplas, de Kobbeduinen, ten westen van Kaap Willemsduin en rondom, en ten westen van, het Bunkermuseum. Voor deze gebieden geldt een hogere ecologische waarde onder andere vanwege de kwelder in het Rif, de aanwezigheid van Lepelaars rondom de Westerplas en de Hertebosvallei. Ook is in deze gebieden meer (zeer) brandbare vegetatie aanwezig.

Op de deelkaart 'score aanwezige personen' is te zien dat rond het dorp een zeer hoog risico is en ten oosten van camping Seedune een hoog risico. Hier zijn veel aanwezige personen in de vorm van bewoners, verblijfsrecreanten en dagrecreanten.

Op de deelkaart 'score preventief en preparatief' is te zien dat er rondom en ten noordoosten van het dorp een laag risico geldt. Aan de westkant van het eiland, rondom de stranden, is een middelmatig risico. Vanaf het dorp richting het oosten van het eiland verhoogt het risico. Vanaf de Kobbeduinen tot het meest oostelijke punt van het eiland geldt zelfs een zeer hoog risico. De parameter opkomsttijd, kwaliteit ontsluiting en de snelle ontdekking spelen vooral een rol in het verschil tussen de scores. In gesprek met de betrokken partijen en tijdens de schouw is gebleken dat de natuur in het oostelijke deel van het eiland niet bereikbaar is voor de brandweer. Ook is hier geen waterwinning aanwezig. Blussing van een natuurbrand in dit gebied zal moeten gebeuren in samenwerking met een blushelikopter van Defensie. Voor hulp kan een handcrew worden opgeroepen. In paragraaf 3.2.6 zijn handvatten gegeven voor de verbetering van deze parameters. Echter is in overleg met de betrokken partijen aangegeven dat gezien het feit dat er weinig tot geen personen in dit gebied aanwezig zijn de impact van een natuurbrand laag is en zodoende niet ingezet hoeft te worden op verbetering van deze parameters. De parameter opkomsttijd peloton scoort over het hele eiland hoog, aangezien er één brandweerploeg op het eiland is gevestigd.

Op basis van de input vanuit alle 17 parameters is een totaalscore gevormd. In de totaalscore valt te zien dat over het gehele eiland er een aanzienlijk natuurbrandrisico is, de meeste vakken scoren minimaal een middelmatig risico. Eén vak scoort een laag risico. De hoog risicovakken (oranje) zijn, op één na, allen gelegen ten oosten van de polder en halverwege het natuurgebied. Het verschil met de middelmatig scorende vakken is de aanwezigheid van meer (zeer) brandbare vegetatie en de grote ecologische waarde van de westelijk gelegen vakken. Het enkele hoog risico vak aan de noordwest kant van het eiland is gelegen ten noorden van het gelijknamige dorp Schiermonnikoog. Dit risico wordt gevormd door de samenkomst van veel personen, waardevolle objecten in combinatie met een hoge ecologische waarde en (zeer) brandbare vegetatie.

Als eindconclusie kan gesteld worden dat er een aanzienlijk natuurbrandrisico aanwezig is op Schiermonnikoog. Om het risico dat een eenmaal ontstane natuurbrand zich ontwikkelt tot onbeheersbare proporties te verlagen is het van belang om de actiepunten uit de maatregelenmatrix uit te voeren. In samenwerking met de betrokken actoren is aangegeven dat het voor Schiermonnikoog essentieel is dat een natuurbrand binnen de compartimenten gehouden kan

BRANDWEER

Fryslân

worden. Op deze manier is de schade voor de natuur het kleinst en zijn de gevolgen voor het leven op het eiland minimaal. Om dit te bereiken dient ingezet te worden op de acties uit de maatregelenmatrix.

Bijlage 1. Maatregelenmatrix

Maatregelenmatrix Gebiedsgerichte aanpak Schiermonnikoog 03-08-22									
Hoofd- en subcompartiment(en)	Risico's en aandachtspunten	code	Noodzakelijke acties	RIN vaknummer	RIN-risico	Actiehouder	Termijn	afgerond	opmerkingen
1									
Westerstrand	Geen bijzonderheden		Geen maatregelen nodig	205609 / 204610	Middelmatig				
2									
Westerplas	Geen bijzonderheden		Geen maatregelen nodig	205609/205610	Middelmatig				
	Bijzondere objecten:								
	Vogel uitkijkpost			205609	Middelmatig				
3									
Westerduinen	Geen bijzonderheden		Geen maatregelen nodig	204611 / 205611	Middelmatig				
	Bijzondere objecten:								
	Noordertoren (RWS)			205611	Middelmatig				
4									
	Aan het begin van het Torenbinnenpad/Karrepad geen toegang voor TST		Palen uit elkaar halen bij het begin van het Torenbinnenpad/Karrepad	205610	Middelmatig	Gemeente AOV	feb-23		
	2 geboorde putten onbruikbaar door oppompen zand		2 geboorde putten controleren en bruikbaar maken	205610 / 205611	Middelmatig	Gemeente AOV	feb-23		
	Brandbare vegetatie (naaldbomen) rondom pompstation Vitens		Naaldbomen inclusief brandlast grond rondom pompstation Vitens verwijderen	205610	Middelmatig	Vitens/(i.o.m.) Natuurmonumenten	feb-23		
	Naaldbomen/brandlast op (recreatie)woningen		Blauwe brief versturen en eilanders attenderen en adviseren over brandoverslag naaldbomen op huizen en andersom	205611	Middelmatig	Gemeente AOV	Doorlopend		
	Ontbreken van aanwijsbord brandkraan Karrepad 9a		Op het Karrepad 9a aanwijsbord brandkraan plaatsen	205611	Middelmatig	BRW i.o.m. Vitens	feb-23		
	bijzondere objecten:								
	Recreatiewoningen			205610	Middelmatig				

BRANDWEER

Fryslân

	Landal Vitamaris		206610	Hoog				
	Hotels		205611	Middelmatig				
	Pompstation Vitens		205611/205610	Middelmatig				
5								
Gebied camping en Berkenplas	Aan de westzijde van het Scheepstrapad bevinden zich veel naaldbomen	Naaldbomen verwijderen	206611	Hoog	Natuurmonumenten	feb-23		
	Aan het Jacobspad (vlak naast de camping) bevinden zich veel naaldbomen	Naaldbomen verwijderen	206611	Hoog	Natuurmonumenten	feb-23		
	Groot waterwinpunt bij de Berkenplas	Waterwinpunt opnemen op repressieve kaart	206611	Middelmatig	BRW	feb-23		
	Naaldbomen aan noordoostzijde op campingterrein	Naaldbomen optoppen en gefaseerd verwijderen en plaatsen loofbomen	206611	Hoog	Campingeigenaar/i.o.m. natuurmonumenten	Doorlopend		
	Brandgevaar Kapenglop door middel van pijpenstrootjes op de grond	Verwijderen pijpenstrootjes gebied Kapenglop	206611/206612	Hoog	Natuurmonumenten	feb-23		
	bijzondere objecten:							
	Camping Seedune		206611	Hoog				
	Berkenplas (recreatiegebied)		207611	Middelmatig				
	Voetbalveld en zwembad		206611	Hoog				
6								
Kobbeduinen	Wens voor een extra waterwinpunt	Waterwinpunt aan de Heereweg/Dijkpad opnemen op repressieve kaart	N.v.t.	N.v.t.	BRW	aug-23		
	Onvindbaarheid brandkraan Prinsbernardweg (bij De Marlijn)	Bord brandkraan verplaatsen naar toiletgebouw, zodat dit zichtbaar wordt	N.v.t.	N.v.t.	Gemeente/AOV i.o.m. Vitens	aug-23		
	Bijzondere objecten:							
	Herdershut (RUG)		N.v.t.	N.v.t.				
7								
Kwelder gebied	Gebied is niet toegankelijk voor brandweer	Geen maatregelen nodig	N.v.t.	N.v.t.				

